

Nota voor Gedeputeerde Staten

Economie en Innovatie

Onderwerp	Evaluatie MKB-fondsen: MKB-Leningenfonds en Limburg Business Development Fonds
Documentnummer	DOC-00749647
Datum	27 januari 2025

0. Samenvatting

Vanuit haar rol als opdrachtgever van het MKB-Leningenfonds en het Limburg Business Development Fonds heeft provincie Limburg conform de daarover gemaakte afspraken in de fondsplannen opdracht gegeven aan extern bureau Ecorys om beide fondsen te evalueren. De onderhavige evaluatie is gericht op de periode van 1 januari 2021 tot 1 juli 2024 en bestaat uit drie componenten:

- Een procesevaluatie die toeziet op het functioneren van de fondsen (onder meer de governance structuur en de werkprocessen) en het samenspel tussen provincie en de fondsen;
- Een productevaluatie waarmee onderzocht wordt welke resultaten zijn behaald met de fondsen en of deze aansluiten bij de oorspronkelijk beoogde doelen;
- Specifiek voor LBDF: een evaluatie van de beheer- en exitstrategie

De resultaten van de evaluatie zijn op 24 januari 2025 van Ecorys (bijlage 2) ontvangen.

Voor wat betreft de procesevaluatie concludeert Ecorys voor beide fondsen dat het formele besluitvormingsproces in de beheerperiode wordt gevolgd en rechtmatig verloopt.

Belangrijkste bevindingen uit de productevaluatie zijn:

Voor MKB-L:

- Het revolverendheidspercentage komt naar verwachting uit op ongeveer 87% (doelstelling 90,74%);
- Het is nog niet zeker of de doelstelling op het gebied van werkgelegenheid behaald wordt. De cijfers over het jaar 2024 waren nog niet beschikbaar bij het verschijnen van het rapport;
- Het fonds een hefboom/multiplier van 5,3 geeft. Hetgeen betekent dat met iedere gefinancierde euro door MKB-L een investering van € 5,30 mogelijk is gemaakt.

Voor LBDF:

- Het realiseren van het financieel rendement is vooralsnog haalbaar, doch binnen de looptijd van het fonds zeer onzeker;
- Het fonds ligt op schema om de doelstelling op het gebied van werkgelegenheid te behalen;
- De hefboom/multiplier van het PoP fonds bleef stabiel. De hefboom/multiplier van het PoC fonds daalde licht mogelijk doordat investeerders voorzichtiger zijn geworden bij het financieren van projecten in deze fase. De hefboom/multiplier van het Seed fonds steeg, hetgeen aangeeft dat LBDF investeringen steeds meer kapitaal aantrekken, mede door het groeiende vertrouwen van investeerders in ondersteunde startups.

Tenslotte concludeert Ecorys naar aanleiding van de evaluatie van de exitstrategie van LBDF:

- Het realiseren van de revolverendheidsdoelstelling voor de einddatum van het fonds staat of valt met één of twee zeer winstgevende exits en is daarmee zeer onzeker;
- Er zijn drie verschillende opties denkbaar, indien mocht blijken dat exits niet kunnen worden gerealiseerd binnen de looptijd van het fonds.

De aanbevelingen van Ecorys zijn merendeels inmiddels in de praktijk al overgenomen, van operationele aard en/of zien op uitvoering door het fondsmanagement. De aanbevelingen kunnen dan ook overgenomen worden ofwel binnen LBDF en/of MKB-L ofwel in de toekomst bij de inrichting van nieuwe fondsen.

Voorgesteld wordt kennis te nemen van het rapport “Evaluatie MKB-fondsen: MKB-Leningenfonds en Limburg Business Development Fonds” en in te stemmen met de reacties op de aanbevelingen van Ecorys. Tevens wordt voorgesteld in te stemmen met de mededeling portefeuillehouder waarmee Provinciale Staten dienaangaande geïnformeerd worden.

1. Beoogd resultaat (output/outcome)

Als bestuursorgaan kennis te nemen van het evaluatierapport van Ecorys en in te stemmen met de reacties op de aanbevelingen van Ecorys. In te stemmen met de mededeling portefeuillehouder en deze te versturen aan Provinciale Staten.

2. Toelichting

2.1 Inleiding

Het MKB-Leningenfonds (MKB-L) en het Limburg Business Development Fonds (LBDF) zijn ontstaan vanuit een initiatief van Provinciale Staten die in juni 2014 € 20 miljoen aan MKB-L respectievelijk € 29,7 miljoen aan LBDF ter beschikking hebben gesteld.

De basis van de uitvoering van het MKB-L is vastgelegd in het “Fondsplan MKB-Leningenfonds d.d.18-11-2014” dat is opgesteld door KplusV in opdracht van uw College als bestuursorgaan. De basis voor de uitvoering van het LBDF is vastgelegd in het “Fondsplan Limburg Business Development fonds en de Outline Limburg Hightech Seed Fonds d.d. 18-11-2014” dat is opgesteld in samenwerking met het LIOF. Voornoemde fondsplannen van MKB-L en LBDF zijn vastgesteld op 25 november 2014 en aan PS als informerend stuk verzonden op 18 december 2014.

De Provincie is in haar hoedanigheid van bestuursorgaan opdrachtgever voor de uitvoering van de fondsplannen. Ten behoeve van de uitvoering van de fondsen zijn per 1 mei 2015 de entiteiten MKB-L B.V. en LBDF B.V. opgericht, beide vennootschappen destijds met aandeelhouders Provincie Limburg (60%) en LIOF N.V. (40%). De Provincie heeft vervolgens opdracht tot fondsbeheer verleend aan MKB-L B.V. respectievelijk LBDF B.V., die ieder op haar beurt het fondsmanagement belegt heeft bij LIOF N.V.

De uitgangspunten van de fondsplannen zijn uitgewerkt en vastgelegd in de diverse overeenkomsten tussen Provincie en/of MKB-L B.V respectievelijk LBDF B.V. en/of LIOF N.V. en via opdrachtverleningen of aandeelhoudersbesluiten bekrachtigd.

Op basis van inhoudelijke argumenten heeft uw College op 25 juli 2017 namens de Provincie in haar rol van aandeelhouder van beide vennootschappen ingestemd met statutenwijziging en kapitaalvermeerdering. Dit heeft ertoe geleid dat per 31 augustus 2017 de Provincie Limburg 100% aandeelhouder is van MKB-L B.V. en LBDF B.V. Zowel directievoering van beide vennootschappen als het fondsmanagement van beide fondsen zijn sindsdien belegt bij LIOF N.V.

Het fondsvermogen van het MKB-L is eind 2017 met € 10 miljoen uitgebreid tot in totaal € 30 miljoen. De beschikbaarstelling van de fondsuitbreiding verliep in twee tranches van elk € 5 miljoen. Tranche 1 is direct beschikbaar gesteld. De 2e tranche is niet meer beschikbaar gesteld in verband met het ingaan van de beheerperiode per 1 januari 2021.

MKB-Leningenfonds (MKB-L)

Het MKB-L is een breed fonds dat open staat voor MKB-ondernemers uit een scala aan sectoren en verscheidene ontwikkelstadia van een onderneming. Er zijn slechts enkele harde criteria: het betreft een MKB-onderneming gevestigd in Limburg, dan wel een MKB-onderneming met een zodanige bedrijfsvoering dat de effecten van de lening in belangrijke mate neerslaan in de provincie. Het fonds verstrekt(e) leningen van € 150.000 tot € 1 miljoen.

Sinds de start van het MKB-L in mei 2015 zijn 442 leads behandeld door het fondsmanagement. Dit heeft geleid tot 54 toegekende leningen voor een totaalbedrag groot € 22,6 miljoen (fondsplan: 61 toekenningen en € 24,7 miljoen). Ultimo 2024 resteerden nog 10 openstaande leningen met een totaal volume van € 3,9 mln (inclusief bijgeschreven rente, maar exclusief kortlopende rentevorderingen).

De uitzettingsperiode van het MKB-L liep conform fondsplan tot 1 mei 2019 en is in 2 afzonderlijke besluiten verlengd tot 1 januari 2021, waarna de beheerperiode is ingegaan. De beheerperiode van het MKB-L duurt tot 1 januari 2026.

Limburg Business Development Fonds (LBDF)

Het LBDF verstrekke financieringen aan innovatieve MKB-bedrijven, actief in de speerpuntsectoren agrofood, logistiek, high-tech systemen, chemie/materialen, financieel-administratief cluster, lifescience of crossovers tussen deze sectoren, voor de ontwikkeling van ideeën naar product naar onderneming. Het betreft een fonds met 3 onderdelen:

- ❖ Proof of Principle fonds (PoP): van idee naar een 'proof-of-principle', ideeën toetsen op technologische en/of commerciële haalbaarheid;
- ❖ Proof of Concept fonds (PoC): opwerking van producten die een eerste technologische en/of markttoets hebben doorstaan tot een volwaardig product- en of dienstenconcept, inclusief een businessplan;
- ❖ Seed fonds: dekt de financieringsbehoefte in de laatste fase van het business development traject tot een volwaardige onderneming.

De uitzettingsperiode van het fonds is conform fondsplan geëindigd op 30 april 2021, waarna de beheerperiode is ingegaan, die duurt tot 1 mei 2027.

2.2 Externe evaluatie

Aanleiding evaluatie

LBDF en MKB-L dienen geëvalueerd te worden. Aanleiding hiertoe is tweeledig:

1. Fondsplannen:

in de fondsplannen zijn de evaluatiemomenten opgenomen en is aangegeven om 1 maal per 2 jaar een procesevaluatie en 1 maal per 4 jaar een productevaluatie uit te laten voeren door een extern bureau in opdracht van Gedeputeerde Staten en aan te bieden aan Provinciale Staten. In het fondsplan voor het LBDF is een evaluatiemoment opgenomen eind 2023, halverwege de beheerperiode. In het fondsplan voor het MKB-L is in 2024 een proces- en productevaluatie

voorzien. Vanuit synergie en kostenefficiëncy is besloten om de beide fondsen in 2024 gelijktijdig te evalueren.

2. Actief aandeelhouderschap:

Gedeputeerde Staten, in haar rol als actief aandeelhouder, volgt de ontwikkeling van haar deelnemingen. Voor wat betreft LBDF BV mede ook om het verloop van de exits te kunnen volgen in het kader van het exit beleid. Voor wat betreft MKB-L BV mede ook omdat de einddatum van het fonds (1 januari 2026) nadert.

Opdracht evaluatie

Vanuit haar rol als opdrachtgever van de fondsen heeft provincie Limburg opdracht gegeven aan extern bureau Ecorys uit Rotterdam, dat reeds eerder in 2018 de Midterm review en in 2020 de Expost evaluatie heeft uitgevoerd, om beide fondsen in de beheerperiode opnieuw te evalueren. De onderhavige evaluatie is gericht op de periode van 1 januari 2021 tot 1 juli 2024 en bestaat uit drie componenten:

- een procesevaluatie die toeziet op het functioneren van de fondsen (onder meer de governance structuur en de werkprocessen) en het samenspel tussen provincie en de fondsen;
- een productevaluatie waarmee onderzocht wordt welke resultaten zijn behaald met de fondsen en of deze aansluiten bij de oorspronkelijk beoogde doelen;
- specifiek voor LBDF: een evaluatie van de beheer- en exitstrategie

De resultaten van de evaluatie zijn op 24 januari 2025 van Ecorys ontvangen. Het rapport "Evaluatie MKB-fondsen: MKB-Leningenfonds en Limburg Business Development Fonds" is bijgevoegd als bijlage 1 aan deze nota.

Het rapport wordt na onderhavige besluitvorming door uw college toegestuurd aan de fondsdirectie van MKB-L B.V. en LBDF B.V. en zal geagendeerd worden tijdens de eerstvolgende Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van MKB-L B.V. respectievelijk LBDF B.V., beide op 5 juni 2025. Tijdens deze AvA's kan de provincie Limburg vanuit haar rol van aandeelhouder haar standpunten betreffende de bevindingen en aanbevelingen uit het evaluatierapport inbrengen en aandeelhoudersbesluiten dienaangaande nemen. De agenda's en beslispunten van deze AvA's worden te gelegener tijd aan uw college voorgelegd.

Bevindingen en aanbevelingen Ecorys

Onderstaand worden per deelevaluatie de bevindingen en aanbevelingen uit het rapport van Ecorys benoemd, waarbij de aanbevelingen voorzien zijn van een reactie door het ambtelijk kernteam. Uw college wordt voorgesteld kennis te nemen van het rapport van Ecorys en in te stemmen met de geformuleerde reacties op de aanbevelingen van Ecorys.

Bevindingen procesevaluatie

De belangrijkste bevindingen vanuit de **procesevaluatie** zijn:

Voor beide fondsen:

- In de fondsplannen is vastgelegd hoe het formele besluitvormingsproces binnen het fonds op hoofdlijnen dient te verlopen. Dit formele besluitvormingsproces op hoofdlijnen wordt nageleefd. De besluiten en het handelen van de fondsen verlopen dan op deze hoofdlijnen rechtmatig volgens de betrokkenen.

- In de beheerfase hebben de provincie Limburg en de fondsdirectie ieder kwartaal een overleg en -indien nodig- is er tussentijds informeel overleg. Daarnaast is er twee keer per jaar een Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De provincie geeft aan dat de huidige manier van monitoren en rapporteren aansluit bij de beheerfase.
- In de gesprekken tussen de organisaties worden de fondsresultaten en het behalen van de doelstellingen besproken. Daarbij is, in het kader van het scheiden van rollen en verantwoordelijkheden, afgesproken dat in de kwartaalrapportages alleen wordt gerapporteerd op portefeuilleniveau en niet wordt ingegaan op financieringen aan individuele ondernemingen. De provincie ervaart echter dat de algemene informatie in de kwartaalrapportages over de exitstrategie omgeven is door onzekerheden waardoor monitoring bemoeilijkt wordt en onzeker is of met name de revolverendheid voor de einddatum van het fonds gerealiseerd (kan) worden. Daarbij wordt vanuit de fondsdirectie aangegeven dat het voorstelbaar is dat de kwartaalrapportages worden uitgebreid met een toelichting op activiteiten die moeten leiden tot exits en de exitstrategieën. Vanzelfsprekend zal de toelichting abstract en op portefeuilleniveau blijven.
- De ondernemers, die zijn gesproken in het kader van de evaluatie, zijn tevreden over de toegekende leningen en participaties. Veel ondernemingen geven aan dat de financiering vanuit één van de twee fondsen hen over de drempel hebben geholpen om een product verder te ontwikkelen of het bedrijf verder te laten groeien. Daarnaast geven ondernemers aan dat de financiering van LBDF/MKB-L hielp om andere investeerders te binden, hetgeen met name in de opstartfase van een onderneming essentieel is.
- De ondernemers die zijn gefinancierd vanuit het MKB-L en het LBDF geven daarnaast aan dat de procedures en regels van de fondsen bij aanvang van het proces, in de uitzettingsfase, duidelijk waren.

Specifiek voor het LBDF:

- Er is een (beperkt) risico dat de scheiding in rollen en verantwoordelijkheden binnen het LBDF meer onder druk komt te staan, omdat de directeur van N.V. LIOF tevens de directeur van LBDF B.V. is.
- Een aandachtspunt in het besluitvormingsproces kan ontstaan als één onderneming gefinancierd wordt vanuit verschillende fondsen die door LIOF beheerd worden en/of waarvan LIOF het fondsmanagement uitvoert én LIOF die onderneming aan één investmentmanager heeft toegewezen die als accountmanager van LIOF ten behoeve van deze verschillende fondsen fungeert. Het kan dan voorkomen dat de belangen van de verschillende fondsen botsen. Als hiervan sprake is, wordt hierop door het fondsmanagement geanticipeerd door het scheiden van de rollen in het beheer en door het accountmanagement op te splitsen over twee investmentmanagers. Op deze wijze worden de belangen van ieder fonds behartigd door de investmentmanagers.
- De monitoring op (en de prognose van) de inkomsten en daarmee de revolverendheid voor het LBDF is ingericht op basis van de verschillende instrumenten en daaraan gerelateerde inkomensbronnen in plaats van de deelfondsen. In de rapportages wordt onderscheid gemaakt tussen aflossingen (op leningen), rente en dividend (op leningen en aandelenkapitaal) en exitopbrengsten (op aandelenkapitaal). Deze keuze maakt dat monitoring van deelfondsen en de doelstellingen die bij de deelfondsen horen, wordt vertekend.
- Niet alle ondernemers die een financiering hebben ontvangen vanuit het LBDF (Seedfonds) zijn tevreden over de strikte monitoring van de milestones in de beheerfase. Het

fondsmanagement werkt met verschillende investmentmanagers, waarbij op basis van sommige gesprekken met ondernemers naar voren kwam dat er sprake kan zijn van een verschil in de wijze waarop de investmentmanagers sturen en handhaven op milestones. Het fondsmanagement geeft aan dat er maatregelen zijn genomen die gericht zijn op consistent handelen van investmentmanagers.

- Een ander aandachtspunt vanuit de ondernemers is dat de verwachtingen over de rol die LIOF inneemt bij het realiseren van exits bij de ondernemers niet altijd even duidelijk is. Een aantal ondernemers is tevreden over de rol en de wijze waarop LIOF heeft meegedacht bij het realiseren van de exit. Andere ondernemers hadden meer verwacht van het fondsmanagement, bijvoorbeeld het voeren van regie in het exitproces.

Aanbevelingen procesevaluatie

Voor beide fondsen:

- Geef in de kwartaalrapportages meer inzicht in de exitplanning en welke uitdagingen daarbij worden voorzien door LIOF. Vanzelfsprekend is het daarbij belangrijk om op portefeuilleniveau te (blijven) rapporteren.

Reactie kernteam:

Het opleveren van kwartaalrapportages in algemene zin en inzicht in de exitplanning in het bijzonder maken geen deel uit van het herziene administratie en evaluatiedocument, waarin is omschreven welke informatievoorziening provincie Limburg verlangt. In de praktijk wordt echter al een aantal jaar op kwartaalbasis gerapporteerd. De aanbeveling is inmiddels in de praktijk overgenomen door middel van een schema en een mondelinge toelichting daarop met een doorkijk op de exitplanning per bedrijf. Voorgesteld wordt in de toekomst bij een nieuw fonds deze aanbeveling onderdeel te laten zijn van de rapportageverplichting.

Specifiek voor het LBDF:

- Onderzoek in hoeverre de werkwijze waarbij één investmentmanager de belangen van twee fondsen bij één onderneming behartigt (zie paragraaf 3.4) aandacht en/of aanpassing behoeft. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het betrekken van de krediet- of investerings-commissie in dergelijke situaties.

Reactie kernteam:

Naar aanleiding van deze aanbeveling inventariseert de fondsdirectie of deze situatie zich voordoet, om hoeveel gevallen het gaat en welke oplossingsmogelijkheden er zijn, waaronder ook het betrekken van de kredietcommissie of de investeringscommissie, waarmee de aanbeveling wordt overgenomen. In de governance van het vervolgfonds van het LBDF, het Limburg Startup Capital Fund (LSCF), is deze werkwijze reeds ingebed.

- Maak in de toekomst op deelfondseniveau inzichtelijk wat de inkomstenbronnen zijn geweest. Op basis hiervan kan elk deelfonds op zijn merites worden afgerekend en kan er ook geleerd worden over de effectiviteit voor toekomstige fondsen.

Reactie kernteam:

De fondsdirectie heeft aangegeven dat zij de opvolging van deze aanbeveling reeds heeft opgenomen. De uitwerking zal onderdeel worden van de nog door de Provincie te ontvangen

rapportages gedurende de nog resterende looptijd van het fonds. Waarmee de aanbeveling wordt overgenomen.

- Schep bij ondernemers duidelijkheid over de rol van het fondsmanagement bij het realiseren van exits.

Reactie kernteam:

Deze aanbeveling ziet op de uitvoering van het fondsmanagement en is operationeel van aard. Het toezien op de uitvoering van het fondsmanagement en daarmee het opvolgen van deze aanbeveling behoort tot de taken en verantwoordelijkheden van de fondsdirectie.

Bevindingen productevaluatie

De belangrijkste bevindingen vanuit de **productevaluatie** zijn:

Specifiek voor het MKB-L:

- Het uiteindelijke doel, inclusief beheerkosten, voor het revolverendheidspercentage komt neer op 90,74%. De prognose in de tweede kwartaalrapportage van 2024 bedroeg circa 84,59 % en komt hiermee lager uit. De actualiteit (peildatum: Q4, 2024) laat zien dat het realiseren van exit bij een onderneming en het volledig terugbetalen van een voorziene lening van circa € 1,0 miljoen in vierde kwartaal van 2024 grote positieve impact heeft op de revolverendheid. De verwachting is dat MKB-L daarmee uitkomt op een revolverendheidspercentage van ongeveer 87%. De exacte cijfers zijn nog niet beschikbaar.
- Voor het MKB-L geldt dat nog niet zeker is of de doelstelling op het gebied van werkgelegenheid behaald wordt. Het aantal fte stond eind 2023 op 524, wat betekent dat er 91 fte behaald moesten worden om aan de verwachte 615 fte in 2024 te voldoen. Cijfers over het jaar 2024 waren bij het verschijnen van dit rapport nog niet beschikbaar.
- MKB-L geeft een hefboom van ongeveer 5,3, hetgeen betekent dat met iedere gefinancierde euro door MKB-L een investering van € 5,30 mogelijk is gemaakt. Er was geen streefwaarde voor deze indicator.

Specifiek voor het LBDF:

- De revolverendheid van de deelfondsen wordt bereikt door aflossingen en rente-inkomsten op leningen én door realisatie van exitopbrengsten en dividend uit aandelenkapitaal, verminderd met de beheerkosten. LIOF rapporteert op de instrumenten over de twee deelfondsen (PoC en Seed) heen: aflossingen op leningen, rente en dividend op leningen en aandelenkapitaal en exitopbrengsten uit aandelenkapitaal.
- LBDF geeft in het jaarverslag (2023) aan dat de verwachte revolverendheid over de hele looptijd van het fonds met 57,9% boven de doelstelling van 47,51% uit het fondsplan ligt. Hiermee is het realiseren van het financieel rendement voor LBDF vooralsnog haalbaar. Het behalen van het financieel rendement binnen de looptijd van het fonds is echter zeer onzeker. Dit heeft te maken met het tijdig realiseren van de exitopbrengsten. LBDF heeft namelijk de verwachting dat verschillende ondernemingen meer tijd dan de einddatum van het fonds nodig hebben om tot een exit te komen, horende bij de aard van het fonds. Vanuit daar kan een scenario ontstaan, waarbij de afweging moet worden gemaakt tussen het optimaliseren van het financieel rendement en het realiseren van exits binnen de looptijd van het fonds.

- De gegevens uit het jaarverslag van 2023 laten zien dat de voortgang van het LBDF op schema ligt om de doelstelling op het gebied van werkgelegenheid te behalen. Het plan was om in totaal 300 directe fte's te creëren over een periode van 6 jaar en in 2023 is het aantal al bijna bereikt.
- In de periode tussen 2020 en 2023 bleef de hefboomfactor voor het POP-deelfonds stabiel op 2,9, hetgeen wijst op constante externe investeringen in risicovolle vroege fasen. Voor POC-deelfonds daalde de hefboomfactor licht van 2,9 naar 2,6, mogelijk doordat investeerders voorzichtiger zijn geworden bij het financieren van projecten in deze fase. De hefboomfactor voor het Seed-deelfonds steeg van 4,5 naar 5,0, hetgeen aangeeft dat LBDF-investeringen steeds meer extern kapitaal aantrekken, mede door het groeiende vertrouwen van investeerders in ondersteunde startups. Er was geen streefwaarde voor deze indicator.
- Er kan worden overwogen om de mogelijkheid te verkennen om de resterende middelen in te zetten in uitbreidingen in de Seed-deelfonds portefeuille om het rendement van het LBDF te verhogen. Het fondsmanagement geeft hierbij aan dat gedacht kan worden aan uitbreidingen in de Seed portefeuille indien nodig (defensief) en tot max. €750.000 (maximaal ticket PoC en Seed samen).

Aanbevelingen productevaluatie

Voor beide fondsen:

- Zorg bij vervolgfondsen voor SMART-geformuleerde (maatschappelijke) doelstellingen. Uit deze evaluatie blijkt dat er geen doelstellingen zijn benoemd voor het behalen van een hefboomwerking. Op basis hiervan kan dus niet geconcludeerd worden of doelstellingen zijn behaald.

Reactie kernteam:

Bij de voorbereidingen van de oprichting van vervolgfondsen zal deze aanbeveling opgevolgd worden.

- Blijf als provincie Limburg en fondsmanagement in gesprek over de verwachtingen, rollen en verantwoordelijkheden om te zorgen voor maximaal (financieel) rendement binnen de looptijd van de fondsen.

Reactie kernteam:

Deze aanbeveling is in lijn met de in de praktijk gevolgde werkwijze en deze werkwijze blijven wij continueren.

Specifiek voor het LBDF:

- Voor het LBDF moet gedacht worden aan gesprekken over het exit beleid op fondsniveau, focus houden op de verkoop binnen de looptijd van het fonds en eventueel het verkennen van de mogelijkheid om de resterende middelen in te zetten om het rendement te verhogen. Op de exitstrategieën voor het LBDF wordt in de evaluatie naar de exitstrategieën (zie hieronder) nader ingegaan.

Reactie kernteam:

De fondsdirectie heeft de mogelijkheid om binnen de bestaande kaders van het Investeringsreglement LBDF de restantmiddelen in te zetten voor vervolg- c.q. uitbreidingsinvesteringen in de huidige portfolio-bedrijven.

De reacties op de overige punten in deze aanbeveling worden meegenomen in de reacties onderstaand.

Bevindingen evaluatie exitstrategie voor LBDF

- De fondsdirectie is verantwoordelijk voor het realiseren van de revolverendheid van het fonds binnen de looptijd en moet continu bewustzijn creëren in het fondsmanagementteam en in het bijzonder onder investmentmanagers om tijdig exits te realiseren.
- Het fondsmanagement stuurt op verschillende manieren op het realiseren van de revolverendheid van het fonds en exits bij ondernemingen. Dit begint al in de uitzettingsfase door het spreiden van risico's op portefeuille niveau. Op onderneming- of casusniveau wordt vervolgens ook gekeken naar de verwachte exit-opbrengsten, hetgeen onder andere is vastgelegd in het businessplan van de onderneming. Het realiseren van een exit is in de uitzettingsfase over het algemeen minder onderwerp van gesprek.
- In de periode nadat een financiering is verstrekt ligt de focus op het creëren van waarde en het (door)ontwikkelen van de ondernemingen in de portefeuille, wat tevens nodig is voor het realiseren van de exits. Naarmate de einddatum van het fonds dichterbij komt, komt de focus steeds meer te liggen op het realiseren van exits, zodat de doelstellingen over revolverendheid uit het fondsplan kunnen worden behaald.
- Het prognosticeren van de exitopbrengsten op fondsniveau wordt gedaan door ondernemingen na het bepalen van de beheer- en exitstrategie in te delen in een zogenaamde Money Multiple Bucket. Het resultaat is een overzicht van alle onderneming met een verwacht rendement. Het overzicht van de verwachte exitopbrengsten wordt meegenomen in de revolverendheidsberekening.
- LIOF merkt op dat de tijdsplanning van de exits in relatie tot de ambitie met betrekking tot het financieel rendement (revolverendheid) en de einddatum van het fonds de grootste uitdaging zijn. De ontwikkeling van ondernemingen is niet lineair, waarbij steeds meer zichtbaar wordt dat een aantal ondernemingen meer tijd en geld nodig heeft dan oorspronkelijk gedacht, om tot een exit te komen.
- Andere fondsbeheerders geven eveneens aan dat ondernemingen in de regel meer dan zes jaar nodig hebben om tot een exit te komen. Het realiseren van de revolverendheidsdoelstelling die in het fondsplan is vastgelegd voor de einddatum van het fonds staat of valt met één of twee zeer winstgevende exits en is daarmee zeer onzeker.
- Er zijn verschillende opties denkbaar indien mocht blijken dat exits niet kunnen worden gerealiseerd binnen de looptijd van het fonds. Als eerste optie wordt het verlengen van het fonds genoemd. De provincie als opdrachtgever en aandeelhouder geeft echter aan tot nog toe de urgentie voor het verlengen van het fonds niet te zien, aangezien het fondsmanagement aangeeft dat de doelstellingen, waaronder de revolverendheidsdoelstellingen, binnen de looptijd behaald kunnen worden. Als tweede optie wordt het overbrengen genoemd van het aandelenkapitaal naar een ander fonds dat onder beheer is van LIOF, bijvoorbeeld het Participatiefonds. Als derde kan de portefeuille worden verkocht aan een andere investeerder. Het aanbieden van een portefeuille op een 'secondary market' is echter nieuw voor LIOF.

Aanbevelingen evaluatie exitstrategie voor LBDF

- Maak een prognose van de exitopbrengsten, waarbij onderscheid wordt gemaakt in exitopbrengsten binnen en buiten de looptijd van het fonds. In het kader van de verwachtingen

over en weer is het vervolgens van belang om in gesprek te gaan met de provincie Limburg over de realiteit van de prognoses en de betekenis van de prognoses voor eventuele te nemen maatregelen.

Reactie kernteam:

Indien de fondsdirectie eventuele maatregelen overweegt, zal zij hiertoe een uitgewerkt voorstel ter goedkeuring moeten voorleggen aan de Provincie. In dit voorstel dienen de scenario's van alle beschikbare opties te worden uitgewerkt.

In de ambtelijke overleggen hebben wij de fondsdirectie er op gewezen dat de reden c.q. noodzaak voor een verlenging van de looptijd van het fonds met duidelijke argumenten onderbouwd moet worden. De fondsdirectie geeft immers in haar prognoses aan dat de (financiële) doelstellingen van het fonds binnen de huidige looptijd haalbaar zijn, waardoor de noodzaak om de looptijd te verlengen niet aanwezig lijkt.

- Zorg voor concreter beleid ten aanzien van de beheeractiviteiten van het fonds en het realiseren van exits en het betreffende beleid door te vertalen naar handelingskaders bij individuele ondernemingen. Welke factoren zijn als fondsbeheerder te beïnvloeden? Op welke wijze kan worden gestuurd op beïnvloedbare factoren in het beheer? En hoe kunnen de genomen initiatieven worden vertaald naar beleid, bijvoorbeeld door het inschakelen van M&A-bedrijven, het aanpassen van de beheerintensiteit (Bijzonder Beheer), de betrokkenheid van de investeringscommissie en het agenderen van exits.

Reactie kernteam:

Deze aanbeveling ziet op het door het fondsmanagement gevolgde beleid c.q. werkwijze en is daarmee operationeel van aard. Het toezien op de uitvoering van het fondsmanagement en daarmee het opvolgen van deze aanbeveling behoort tot de taken en verantwoordelijkheden van de fondsdirectie.

- Incorporeer meer kennis van M&A binnen LIOF ten behoeve van het aanbieden van het minderheidsbelang op de secondary market. Het incorporeren van de betreffende kennis kan bijdragen aan het prognosticeren en realiseren van verkopen van het minderheidsbelang als daar aanleiding toe is bij het naderen van de einddatum van het fonds.

Reactie kernteam:

Deze aanbeveling ziet eveneens op het door het fondsmanagement gevolgde beleid c.q. werkwijze en is daarmee operationeel van aard. Het toezien op de uitvoering van het fondsmanagement en daarmee het opvolgen van deze aanbeveling behoort tot de taken en verantwoordelijkheden van de fondsdirectie.

2.3 Mededeling portefeuillehouder

Met bijgevoegde mededeling portefeuillehouder (bijlage 3) wordt het evaluatierapport toegestuurd aan Provinciale Staten en worden Provinciale Staten geïnformeerd over de bevindingen en aanbevelingen van Ecorys alsook over de reacties van uw college op de aanbevelingen (in een separate bijlage bij de mededeling).

Voorgesteld wordt in te stemmen met de mededeling portefeuillehouder en deze te versturen aan Provinciale Staten. Tevens wordt voorgesteld portefeuillehouder te machtigen om wijzigingen van ondergeschikte aard aan te brengen in de mededeling portefeuillehouder.

3. Bestuurlijke aandachtspunten

n.v.t.

4. Lobby - aspecten

n.v.t.

5. Relatie met Programmabegroting

Beide fondsen hebben betrekking op Programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie.

6. Juridische aspecten

De juridische aspecten met betrekking tot het voorstel aan uw college in uw hoedanigheid van bestuursorgaan zijn in paragraaf 2. Toelichting onder de advisering bij het voorstel voor zover aan de orde meegenomen.

Bestuursorgaan

De provincie Limburg is vanuit haar publiekrechtelijke rol in haar hoedanigheid van bestuursorgaan opdrachtgever van de opgestelde en vigerende fondsplannen van MKB-L en LBDF. Tevens is Provincie Limburg vanuit diezelfde rol en in diezelfde hoedanigheid opdrachtgever van fondsbeheerders MKB-L B.V. en LBDF B.V. voor de uitvoering van de betreffende fondsplannen. In die context is Provincie Limburg tevens opdrachtgever van de uitgevoerde evaluatie. Het college van GS is namens de Provincie het bevoegde bestuursorgaan om de in het voorstel genoemde besluiten te nemen.

Aandeelhoudersrol

De provincie Limburg is 100% aandeelhouder van MKB-L B.V. en LBDF B.V. Het onderhavig evaluatierapport van Ecorys zal geagendeerd worden tijdens de eerstvolgende Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van MKB-L B.V. respectievelijk LBDF B.V., beiden op 5 juni 2025. Tijdens deze AvA's kan de provincie Limburg vanuit haar rol van aandeelhouder haar standpunten betreffende de bevindingen en aanbevelingen uit het evaluatierapport inbrengen en aandeelhoudersbesluiten dienaangaande nemen. De agenda's en beslispunten van deze AvA's worden te gelegener tijd aan uw college voorgelegd.

7. Inkoop- en aanbestedingsaspecten

De opdracht is verstrekt aan Ecorys na een enkelvoudige onderhandse aanbestedingsprocedure.

8. Financiële en cofinancieringsaspecten

De kosten van de aanbestede opdracht bedragen € 40.500 (exclusief BTW) en worden gedekt uit FCL 60593 Evaluatie programma's MKB-fondsen (MKB-L, LBDF en LSCF). Deze middelen uit 2024 worden middels de veegnota 2024 overgeboekt naar 2025.

9. Relatie met aanpak coronacrisis

n.v.t.

10. Arbeidsmarktbeleid

Beide fondsen hebben de doelstelling meegekregen om nieuwe werkgelegenheid te creëren. Voor het MKB-L geldt een doelstelling van 615 fte aan het einde van de looptijd van het fonds (ultimo 2025). Het aantal gerealiseerde fte stond eind 2023 op 524, wat betekent dat er 91 fte behaald moesten worden om aan de doelstelling te voldoen.

Voor het LBDF geldt een doelstelling van 300 directe fte over een periode van 6 jaar. De gegevens uit het jaarverslag van 2023 laten zien dat de voortgang van het LBDF op schema ligt om de doelstelling op het gebied van werkgelegenheid te behalen.

Cijfers over het jaar 2024 waren bij het verschijnen van het evaluatierapport nog niet beschikbaar.

11. Effecten op CO₂ en stikstof emissies (effecten op klimaat en biodiversiteit/beschermde natuur)

n.v.t.

12. Digitalisering & data governance

n.v.t.

13. Formatieve aspecten

n.v.t.

14. Samenwerking/afstemming andere clusters

Deze nota is tot stand gekomen in samenwerking met clusters E&I, AJZ en FIN.

15. Voorstel:

Als bestuursorgaan:

1. Kennis te nemen van het rapport "Evaluatie MKB-fondsen: MKB-Leningenfonds en Limburg Business Development Fonds" Ecorys, d.d. 24 januari 2025;
2. In te stemmen met de geformuleerde reacties op de aanbevelingen van Ecorys;
3. In te stemmen met bijgevoegde mededeling portefeuillehouder en deze te versturen aan Provinciale Staten;
4. Te besluiten deze GS-Nota actief openbaar te maken.